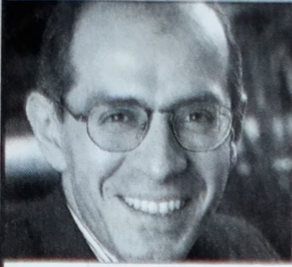

Kültürel - siyasal sivil İslam

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

İslam'la İslamiyet arasındaki fark sivil bir İslam olup olamayacağını da belirleyecek bir farktır.

İslam, salı günü yayımlanan yazımda da belirttiğim üzere, bir durumdur. Bir kabuldür. Dolayısıyla da çok geniş ölçüde insanın varoluşsal (egzistansiyalist) konumuyla ilişkilidir. İnsan dünyayı yorumlarken, kendisini dünyanın içinde tanımlarken, bunu, İslam'ın içinden, İslam aracılığıyla yapabilir. Bu oluşum kişinin hayatında çok özel bir alana tekabül eder. Ben, bu İslam'ı 'kültürel İslam' olarak tanımlıyorum.

Kültürel, çünkü, insanlar kendilerini genellikle bir kültürün içinde İslam'la da kaynaşmış bulurlar. Bu görgül bir kültürdür. Geleneklerle, yetiştirmeyle edinilir. Arkası sorgulanmaz; bir kabule ve içsel bir tatmine dayanır. İslam'ın zorunlulukları bu çerçeve içinde yerine getirilir. Oruç tutmak, namaz kılmak, ölüleri İslam inancına göre toprağa vermek, hatta baş örtmek Türkiye'deki çoğu insan için bu söylediklerimden daha fazla bir anlam ifade etmez. 'Kelime - i şehadet'in kapsamına giren her şeyi Türkiye'de çoğu insan sorgulamadan ve sorgulatmadan kabul eder fakat bunu kendisinde saklı tutar. Bu, tekrar edeyim, 'İslam'la ilgilidir ve kültürel İslam'dır.

Öte yandan bir yaklaşım daha var ki onu öncelikle 'İslam' kavramından ayırmak ve 'İslamiyet' diye koymak gerekir.

İslamiyet, Kuran'da yazılı hükümler toplamının, toplumsal ve siyasal yaşamın 'modeli' olarak benimsenmesidir. Bu durum bireyle, benlikle değil toplumla ve siyasayla ilişkilidir. Erişilmez, aşkın bir güç tarafından belirlendiğinden bu modeli kabul eden kişinin başka bir yönetim ve yaşama biçimini benimsemesi olanaksızdır. Bu, onun kendi mantığının öncüllerine aykırıdır. Hatta bu görüşten yana olanlar için kültürel İslam bile reddedilmesi gereken bir olgudur. Çünkü, bütüncül bir İslami sistematığın dışına çıkmıştır.

İslamiyet, siyasal İslam'dır. Her siyaset gibi iktidarı ele geçirmeyi ve onu kendi ideolojisi doğrultusunda yeniden biçimlendirmeyi öngörür. Tabii bu anlayışın 'şeriat' istemekle özdeş olduğuna da değinmek gerekir. Şeriatı bu bağlamda yalnızca İslam'ın belli hükümleri, 'muamelat' olarak görmek olanaksızdır. Hiç değilse, o durumda da siyasal ve kültürel şeriat ayrımının yapılması zorunludur.

Şimdi burada temel soruya geliyoruz. Acaba, siyasal İslam - İslamiyet laik olabilir mi?

Bu sorunun yanıtı İslamiyet ideolojisinin nereye oturtulacağıyla ilgilidir. Yani siyasal İslam mevcut demokrasi içinde bir yönetim ideolojisi mi olacaktır yoksa demokrasiyi de belirleyen bir üst siyaset mi? Eğer bu ideoloji demokrasiyle iç içe geçirilecekse, laiklik bir özgürleşim alanı olarak İslamiyet'i de kapsamalıdır. Yok, eğer İslamiyet'in (laisizme değil; o itiraz anlaşılabilir) laikliğe karşı olduğu söyleniyorsa o yapının totaliter niteliği de kabul ediliyor demektir.

Bu durum bizi şöyle bir sonuca taşımaktadır: Sivillik ancak kültürel İslam'la ilişkili bir kavram olabilir. 'İslam'ın amir hükümleri yaşama geçirilmelidir' denilen bir noktada sivillikten, kültürel İslam'dan değil ancak İslamiyet'ten yani siyasal İslam'dan söz açılabilir.

Şimdi, kimi kişi ve çevreler İslami taleplerde bulunurken siyasetin içinde olmadıklarını öne sürerek kendilerini sivil diye tanımlamaktadır ki bu tümüyle yanlıştır. Çünkü, sivil alan eğer siyasal alanı belli bir çıkar (interest) anlayışıyla belirlemeye çalışıyorsa bu eylem doğrudan siyasal bir davranıştır. Hiç değilse sivil alanın içinden yürütülen siyasal bir eylemdir.

Türkiye bugün böyle bir ayrışma döneminden geçmektedir. Bu süreçte konumunu belirleyecek olanlarsa siyasal İslam, yani siyasal şeriat yanlılarıdır.